

Eestirootslaste V laulu- ja tantsupidu

KAUGEMALT JA LÄHEMALT

6. juuli 2024 toimub Eestirootslaste V laulu- ja tantsupidu Haapsalu Piiskopilinnuses. Peo hoiab koos teema *kaugemalt ja lähemalt*, mis väljendub kooride, rahvatantsijate ja talharpamängijate kavades.

Lähemalt on pärit kohalik omalooming ja rannarootsi pärimus laulude, tantsuviiside ja tantsude näol. *Kaugemalt* on pärit laulud eesti, rootsi ja soomerootsi koorilauluvarast. *Kaugemalt* on ka pärit Ukrainas asuvast Gammalsvenskbyst pärit rahvalik koraaliviis *Den blomstertid nu kommer / Suvekoraal*, mis kannab endas jälgi küla varasemast eepohhist rannarootsi kogukonnana Hiiumaal enne 1781.a.

Teemast *kaugemalt ja lähemalt* lähtudes on koostatud ka peo eriprogramm *Laulikusüit Lähemalt ja kaugemalt*. Süit sisaldab laule, mis olid populaarsed noorte rannarootslaste seas 19. sajandi keskpaigast 20. sajandi keskpaigani. Koos lauludega liigume eelmodernsest ajajärgust modernse ajajärgu poole ja näeme kuidas rannarootslased tutvusid ümbritsevate kultuuride ja keeltega. *Laulikusüiti* lauldakse muusika saatel üheskoos laulikukooriga. Laulikukoori ootame osalema nii osalevate kooride liikmed kui üksiklauljad.

Laulu- ja tantsupeo kava ühisproov toimub 5. juulil.

Eestirootslaste laulu- ja tantsupeole ootame registreerima sega-, nais- ja meeskoore, rahvatantsurühmi, talharpa/hiiu kandle mängijad ja üksiklauljad (need, kes ei laula peol mõne koori koosseisus), kes soovivad osaleda laulikukooris. Osalussoovist teada anda meiliaadressil jana@eestirootslane.ee

Eelregistreerimine on avatud 20. maist kuni 20. juuni 2023.

Alates 1. septembrist on võimalik tellida endale koorinoodid, tantsukirjeldused, talharpalugude noodid ning lauliküsüidi "*Kaugemalt ja lähemalt*" õppematerjalid.

Eestirootslaste V laulu- ja tantsupeo meeskond:

- kunstiline juht Sofia Joons Gylling, sofijoons@hotmail.com
- projektijuht Jana Stahl, jsjstahl@gmail.com
- peadirigent Endrik Üksvärav
- tantsupeo lavastaja Sille Kapper-Tiisler
- tantsupeo lavastaja assistent Kristiina Siig
- Talharpakoori juht Liisa Koemets-Bastida
- peopaiga korraldusmeeskonna juht Ülo Kalm

ÜHISLAULUD

Mu isamaa / Vårt land (eesti keeles, rootsi keeles)

Johann Voldemar Jannsen & Johan Ludvig Runeberg / Fredrik Pacius

Du gamla du fria (rootsi keeles)

Richard Dybeck / rootsi rahvalaul

Modersmålets sång (rootsi keeles)

Johan Fridolf Hagfors

KOORIKAVA

Peadirigent: Endrik Üksvärav

Lähemalt...

Aiboland (eesti keeles, rootsi keeles)

Toivo Tomingas

Eestirootsi rahvalik koraal (eesti keeles või rootsi keeles?)

Rahvalik koraaliviis eestirootsi piirkonnast / seade: Cyrillus Kreek

Meri laulab (eesti keeles)

Silvi-Astrid Mickelin / Sirje Kaasik

Eestirootsi rahvalikud laulud naiskooridele (murdes, eesti keeles)

Rahvalaulud / Sirje Kaasik

Mu isamaa on minu arm (eesti keeles)

Lydia Koidula / Gustav Ernesaks

... ja kaugemalt

Den blomstertid nu kommer / Suvekoraal (rootsi ja eesti keeles)

Israel Kolmodin, eesti keelne tõlge M. Talvet / Rahvalik koraaliviis Katarina Utase järgi, Gammalsvenskby / kooriseade: Sirje Kaasik

Klinga mina klockor (rootsi keeles)

Björn Ulvaeus / Benny Andersson

Morgonen ljusnar (rootsi keeles)

Jonatan Reuter / rahvaviis Porvoo lähedalt

Suvepäeva palve / En sommardag i Kangasala (rootsi ja eesti keeles)

Zacharias Topelius / Gabriel Linsén

LAULIKUKOOR

Idee autor ja eestvedaja: Sofia Joons Gylling

Laulikukoori on oodatud nii osalevate kooride liikmeid kuid üksiklauljaid lähemalt ja kaugemalt.

Visbokssviten *Från när och fjärran / Laulikusüit Lähemalt ja kaugemalt*

Laulikusüit sisaldab 14 laulu, mis omal ajal olid levinud ja populaarsed eestirootslaste seas 19. sajandi keskpaigast 20. sajandi keskpaigani. Laulikud sisaldavad äärmiselt harva murdelisi nii nimetatud vanu rahvalaule. Võib öelda, et laulikud sisaldavad tuleviku repertuaari ehk laule, mida koguja soovib osata ja laulda, mitte neid, mis ta juba oskab. Laulike loodi enamasti nooruses. Läbi nende sisu on näha, mismoodi laulikulooja mitte ainult kogub laule, vaid loob ja suurendab oma elumaailma. Välismaailm tuleb aina lähemale sulab lõpuks peaaegu et kokku. Ühes vestluses Vormsil sündinud ja üleskasvanud Maria Gilbertiga küsisin, kas rootsi kultuuri oli talle pigem võõras või tuttav, kui ta saabus Rootsi 1944. Ta mõtles natuke enne kui ta vastas, et „...laululiselt olime sammus Rootsiga, aga paljudes muudes asjades jäime maha.” Laulikud toovad põneval, otsesel ja ausal viisil välja noorte laulikuloojate vaatenurga. Saame vaadata maailma nende silmade kaudu.

Süit on üles ehitatud kronoloogiliselt ja algab lauluga *Ja sir på din auar*. Sõnad räägivad kurvast armastusest ja on segakeeles – poolenisti murdes ja poolenisti rootsi keeles. Tekst sai kogutud ja publitseeritud Russwurmi poolt juba 19. sajandi keskpaigal. Sellest ajajärgust liigume koos laulikutega edasi ajas, alguses rootsi keeles ja 1920ndatest alates ka eesti keeles. Ühe Naissaarel loodud laulikus leidub ühel lehel äärmiselt traagiline ja põnev *Wangi laul* ja teisel laialt Rootsis ja soomerootslaste juures levinud *O varför bad du om mitt unga hjärta? Oh, miks sa palusid mu õrna südant?*

Noorus on ilus aeg, lauldi 1920. aastal avatud Pürksi rahvaülikoolis samal ajal, kui mängiti laulumänge Soomerootsist ja Rootsist ning kohalik laulukulooja Mats Ekman vorpisi murdelisi laule oma kogukonna kultuurist ja mõttelaadist Eesti Vabariigi nooruses.

*On möödas need ajad, kui paruni võim
Me turja peal tantsis ja rõhuda võis*

Koos uue ajastuga tuli ka grammofon ja raadio ja nendega hakkasid šlaagrid asendama varem laialt levinud uuemaid rahvalaule. Ühe sõjaaegsest Haapsalu rootsi gümnaasiumi õpilase laulikust leidub tantsuõhtute laulud, nagu *Kord Capri saarel*, mida lauldi nii rootsi kui eesti keeles. Mõned sõjaaegsed laulud on ka inglise keeles, nagu *Booms a Daisy*. Sõja lõpp tähendab, et rannarootsi kogukond sai jagatud kahele poole Läänemerde. Aastakümneid ei saanud muu seda rahvakildu koos hoida kui sõjaeelsed mälestused ja koduigatsus. Seda illustreerib süidi viimane laul *Där som sädesfältet böjer sig för vinden – Seal kus rukkiväli lagendikul heljub*.

- Laulikusüiti *Lähemalt ja kaugemalt* lauldakse koos saatemuusikutega ühehäälselt, aga oma loodud teised hääled on teretulnud.

- Laulud on eesti ja rootsi keeles. Üks laul on inglise keeles. Laulikukoori lauljad võivad ise valida, kas soovivad laulda ainult oma emakeeles, või kõigis keeltes.
- Noodid avaldatakse veebilehel www.eestirootslane.ee menüüs Pärand alamenüüs Laulu- ja tantsupeod septembri alguses ning hiljem sügisel lisatakse õppelindistused.

RAHVATANTSIJAD

Tantsujuhid: Sille Kapper-Tiisler, Kristiina Siig

Tuntud rannarootsi ja mandrieesti pärimustantse ja ka uut loomingut.

TALHARPAKOOR

Eestvedaja: Liisa Koemets-Bastida

Talharpalood Vormsilt

- Tanzmusik auf der Talharpa, Russwurm 1855/2015: 750
- Brulaikin mollis ja duuris, Otto Andersson 1903-04
- Renquisti lugu, Otto Andersson 1903-04, Niemineni raamatus Jouhikko nr 69

Leigid Vormsilt

- Laik Renqvisti järgi, Otto Andersson 1903-04, Niemineni raamatus Jouhikko nr 67
- Laik Ahlströmi järgi, Otto Andersson 1903-04, Niemineni raamatus Jouhikko nr 79
- Laik Renqvisti järgi, Otto Andersson 1903-04, Niemineni raamatus Jouhikko nr 61

Talharpamängijad kogunevad Liisa Koemets-Bastida juhendamisel Rannarootsi muuseumis Haapsalus septembris, novembris, jaanuaris, märtsis, mais ja juunis enne pidu, et repertuaari õppida ja koosmängu harjutada. Noodid saab kätte septembris.